

Η Ιστορία είναι ένα συχνό θραύσμα στην πεζογραφία του Αχιλλέα Κυριακίδη

Η τέχνη απέναντι στα ξεσπάσματα της Ιστορίας

Η **περιπέτεια ζωής** ενός φιλόλογου της μέσης εκπαίδευσης στην καινούργια **νουβέλα** του **Αχιλλέα Κυριακίδη**

ΤΟΥ
ΒΑΓΓΕΛΗ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Εχω ξαναγράψει ότι πίσω από τα άλλοτε παράξενα και άλλοτε κοινά ή συνηθισμένα επεισόδια των ιστοριών του Αχιλλέα Κυριακίδη, που σε μια πρώτη προσέγγιση επιζητούν (τόσο τα μεν όσο και τα δε) τη ρεαλιστική τους αναγνώριση, θα συναντήσουμε έναν επίμονο (μολονότι προσεκτικά καμουφλαρισμένο) σχολιασμό των διεργασιών οι οποίες επιτελούνται σε ένα λογοτεχνικό κείμενο. Τα ερωτήματα επανέρχονται συνεχώς. Πώς συλλαμβάνεται και πώς μπαίνει σε κίνηση μια μυθοποιημένη αφήγηση; Ποια είναι η σχέση που διατηρεί η λογοτεχνία με την περιρρέουσα πραγματικότητα; Τι σημαίνει λογοτεχνική και τι κινηματογραφική εικόνα; Πόσο είναι σε θέση η λογοτεχνία να εξασφαλίσει ένα οποιοδήποτε ποσοστό αλήθειας και πώς ορίζεται αυτή η αλήθεια, με καλλιτεχνικά ή με ιστορικά (η Ιστορία είναι ένα συχνό θραύσμα στην πεζογραφία του Κυριακίδη) κριτήρια;

Ο συγγραφέας θα επαναφέρει ερωτήματα σαν τα προηγούμενα στην καινούργια νουβέλα του που υπό τον τίτλο *Σώμα* θα εξιστορήσει, εστιάζοντας σε πέντε καθοριστικές χρονολογίες, την περιπέτεια ζωής ενός φιλόλογου της μέσης εκπαίδευσης. Οι αρρώστιες και τα ιατρικά προβλήματα ή τα τροχαία ατυχήματα βασανίζουν τον Μαρτινιανό Σταύρου ή Μάρτη από τα νιάτα του μέχρι τα γηρατιά του, άλλοτε ως πραγματικότητα και άλλοτε ως φαντασίωση, χωρίς να μπορούμε να διακρίνουμε πάντοτε με σαφήνεια ανάμεσα στα δύο. Ακούγοντας σε αυτό το πλαίσιο τον διπλανό του σε ένα νοσοκομείο να μιλάει σε μια σχεδόν ακατάληπτη γλώσσα, ο ήρωας θα προσπαθήσει με όσες δυνάμεις διαθέτει να μάθει για την ταυτότητα και την καταγωγή της. Η έρευνα οδηγεί σε ένα αν μη τι άλλο παράξενο αποτέλεσμα. Η περίπτωση ο λόγος γλώσσα (κάτι ανάμεσα

σε ουγγρικά, γερμανικά και ρουμανικά) είναι νεκρή και όσες λέξεις της ακούγονται ακόμη μιλούν μόνο για το σώμα. Το σώμα, όμως, όπως εξηγεί στον κακοπαθημένο ιατρικά φιλόλογο ένας ρουμανοεβραϊός καθηγητής (επιζών του Αουσβιτς), πρόλαβε να πεθάνει προτού γίνει απολίθωμα η γλώσσα. Και πώς να μη γίνει απολίθωμα μια γλώσσα που πρέπει να εκφράσει τα όσα υπέστη το σώμα στα ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης;

Η ιστορία του Μάρτη (ας σημειωθεί πως δεν είναι μόνο φιλόλογος αλλά και κριτικός, ποιητής και πεζογράφος) και της γλώσσας την οποία αναζητεί με ξέφρενο πάθος ανοίγει τον δρόμο για την επιστροφή του Κυριακίδη στα οικεία του εδάφη. Η γλώσσα (και κατά προέκταση η λογοτεχνία) δεν ξέρει πώς να αναπαραστήσει την πραγματικότητα, ούτε πώς να βρει κάποιες τιμές για την αξιολόγηση της αλήθειας της, πολλώ δε μάλλον αν η Ιστορία έχει κατακρεουργήσει τους ανθρώπους που έπεσαν στο διάβα της. Όσο για τις εικόνες που βλέπουμε καθημερινά τριγύρω μας, δεν υπακούουν με τη σειρά τους ακριβώς στους κανόνες της λογικής συνεπαγωγής, προστιμώντας να αναδιατάξουν τον πραγματικό κόσμο με μίαν υπερβατική μέθοδο (βλέπε τις αναφορές του Κυριακίδη σε θιασώτες του ποιητικού ρεαλισμού ή του νεορεαλισμού, όπως ο Ρενουάρ, ο Φελίνι και ο Ροσελίνι). Τότε; Ο κόσμος υπάρχει για να καταλήξει σε μια λογοτεχνική αφήγηση ή σε μια κινηματογραφική εικόνα; Σίγουρα ναι, αν λάβουμε υπόψη τα εσωτερικά ζητούμενα της τέχνης. Με τη δική του πάντως λογοτεχνική μινιατούρα (ένα υπόδειγμα δραστηκής ελλειπτικότητας και πύκνωσης) ο Κυριακίδης μάς υπενθυμίζει και κάτι άλλο – ότι η τέχνη (όπως το έλεγε ο Αντόρνο για την ποίηση μετά το Αουσβιτς) είναι πιθανόν να αποδειχθεί εντελώς αδύναμη (ακόμη και άχρηστη) απέναντι στα ξεσπάσματα της Ιστορίας.

ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ
Σώμα

Εκδόσεις Πατάκη.
Σελ. 62, τιμή 5,5 ευρώ

